

## TEMA 5. O GALEGO DE 1936 A 1978: CARACTERÍSTICAS LINGÜÍSTICAS FUNDAMENTAIS.

### CONTEXTO HISTÓRICO E SITUACIÓN SOCIOLINGÜÍSTICA

Cando comeza a guerra Galiza queda axiña baixo o dominio dos sublevados e iníciase unha forte represiónxeneralizada. Algúns dos máis destacados galeguistas pagarano coa vida (Alexandre Bóveda, Ánxel Casal), outros con expedientes (Otero Pedrayo) ou cárcere (Carballo Calero -Día das Letras Galegas 2020-) e os máis afortunados co exilio (Castelao).

Todo o esplendor anterior queda reducido ao silencio, e durante os primeiros anos da ditadura son os intelectuais do exilio americano os que manteñen viva a cultura galega creando editoriais, revistas, programas de radio... A capital da cultura galega é agora Bos Aires con figuras como Castelao, Rafael Dieste, Luís Seoane, Blanco Amor...

O galego convértese nunha lingua inferior, que só se utiliza coa familia ou cos amigos, pois o seu uso público podía supor a perda do traballo ou mesmo da liberdade, aínda que non estea legalmente prohibido.

A recuperación cultural iníciase lentamente ben avanzada a década dos 40: publicación de Cómaros Verdes no 1947, colección de poesía Benito Soto en 1949, pero será en 1950 cando un grupo de intelectuais (Ramón Piñeiro, Fernández del Riego, Otero Pedrayo) funda a editorial Galaxia que terá unha importancia capital para a recuperación da nosa cultura. Nela publicarán os seus libros Fole, Cunqueiro e escritores mozos como Méndez Ferrín e Carlos Casares.

Na década dos 60 xorden os partidos nacionalistas, clandestinos e minoritarios, e créanse asociacións culturais que loitan polo noso idioma e cultura e comeza a haber un certo recoñecemento ou polo menos tolerancia desde a esfera oficial:

-1963: Celebración do Día das Letras Galegas.

-1965: Creación da cátedra de Lingua e Literatura Galega na Universidade de Santiago. Aparición de outras editoriais e revistas monolingües.

-1974: TVE comeza a emitir en galego a media hora do programa Panorama de Galicia.

Pese a este proceso de recuperación de usos, o fenómeno de desgaleguización social avanza durante a etapa da ditadura franquista a un ritmo moito máis acelerado:

\* A partir dos anos 60 aumenta o éxodo do campo á cidade, o que provoca un aumento da castelánización por imitación das clases altas ou medias.

\* O ensino, cada vez máis universal desenvólvese exclusivamente en castelán.

\* A Igrexa, na súa maioría utiliza o castelán e esta será a lingua da liturxia cando o Concilio Vaticano II (1963) abandone o latín.

\* Os medios de comunicación de masas (sobre todo a radio e a televisión) son tamén en castelán.

Mais, malia todos os atrancos, o galego segue sendo, no ano 1975, a lingua maioritaria do país (75-80%).

No camiño de busca dunha norma culta, dámoslle a este período o nome de protoestándar: aumenta a conciencia da súa necesidade, e podemos caracterizalo polo desexo de simplificación ortográfica (eliminación de guións e apóstrofos) e de depuración léxica (rexeitamento de castelanismos, incorporación de neoloxismos e cultismos...)

**Galego protoestándar** (1936-1982 → autores de Galaxia): medra a conciencia da necesidade dunha normativa que apoie a normalización da lingua. Caracterízase pola simplificación ortográfica inspirada no modelo castelán (eliminación de apóstrofos, guións, acentos graves e circunflexos...) e pola moderada preservación do influxo do castelán nos restantes planos.